

BOSH O‘ZLASHTIRUVCHI O‘QUVCHILAR UCHUN INGLIZ TILINI O‘QITISH MASHQLARI VA ULARDAN FOYDALANISHNING INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI

Farg‘ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi

Ingliz tili fani o‘qituvchisi

Muhammadjonov Asadbek Dilshodjon o‘g‘li

Annotasiya: *Bosh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun ingliz tilini o‘qitish mashqlari va ulardan foydalanishning innovatsion pedagogik texnologiyalarixaqida ma‘lumotlar berilgan.*

Kalit so‘zlar: *mashqlar sistemasi, nazoratdagi mashq, kommunikativ mashq, texnologiya, pedagogik texnologiya, ped-texnologiya, kommunikasiya, interaksiya, almashtiriladigan jadval.*

Ingliz tilini o‘qitish uchun bosh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish quyidagi mashqlar orqali amalga oshirilishi mumkin.

Interaktiv darsliklar, o‘quvchilarga qiziqarli va interaktiv darslar tajribasini taqdim etadi. Bu darsliklar o‘quvchilarni qatnashishga ilhomlantiradi va o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun qiziqarli bo‘lishi va o‘rganishni osonroq qiladi.

O‘zlashtirilgan ta‘lim platformalari, o‘quvchilarni boshqarishga yordam beradi va ularni o‘zlashtirilgan dasturlar orqali ingliz tilini o‘rganishga yondashadi. Bu platformalar o‘quvchilarga shaxsiy ta‘lim yo‘nalishlarini tanlash imkoniyatini beradi.

Online ma'ruzalar va vebinarlar, o‘quvchilarga ingliz tilini o‘rganishda yordam beradigan interaktiv darslar va mashqlar tajribasini taqdim etadi. Bu usul, bosh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun qulaydir, chunki ular istalgan vaqtda va istalgan joyda darslarini olishlari mumkin.

Ingliz tilini o‘rganish uchun mobil ilovalar, o‘quvchilarni boshqarish va motivatsiyani oshirishga yordam beradi. Bu ilovalar orqali o‘quvchilar, ularning ingliz tilini o‘rganish jarayonida yordam beradigan interaktiv mashqlar va testlar orqali o‘zlashtirilgan ta‘limni amalga oshirishlari mumkin.

Sotsial media platformalari, bosh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar uchun ingliz tilini o‘rganishda yordam beradigan birinchi klass resurslari va interaktiv darslar tajribasini taqdim etadi. Sotsial media platformalari, o‘quvchilarni motivatsiyalash va ularni ingliz tilini o‘rganishga ilhomlantirishga yordam beradi.

Mashqning qisqacha ta‘rif-tasnifidan so‘ng ingliz tili metodistlari orasida munozaralarga sabab bo‘layotgan «mashqlar sistemasi» atamasini ko‘rib chiqamiz. Hozirgacha mashqlar sistemasi uning tarkibiy qismlari, mashqlar sistemasining tasnifi borasida bir qancha lingvistik, psixolingvistik, didaktik va pedagogik tadqiqot ishlari olib borilgan (I.V.Raxmanov, V.A.Buxbinder, N.I.Gez, M.S.Ilin, J.J.Jalolov, I.M.Berman va b.). Masalan, Raxmanov barcha mashqlarni lingvistik nuqtaiy nazardan til va nutq mashqlari nomi bilan yuritgan. V.A.Buxbinder psixolingvistik nuqtaiy nazardan mashqlarni:

a) bilim o‘rgatadigan informatsion;

- b) til materialini o'rgatish orqali ko'nikma shakllantiradigan operatsion;
- d) nutqiy malaka hosil qilish uchun bajariladigan motivatsion guruhlariga ajratadi.

J.Jalolov, T.Sattorov va A.Soyuzarov kabi o'zbek metodistlari esa ingliz tili mashqlar sistemasini didaktik nuqtaiy nazardan shakllantiruvchi, rivojlantiruvchi va takomillashtiruvchi turlarini aniqlashgan. I.A.Gruzinskaya darsliklardagi mashqlarni fonetik-orfografik, grammatik, lug'at bilan ishlash, bilim, ko'nikma va malakalarni takomillashtirishga qaratilgan mashqlarga ajratadi. A.M.Jarova zamonaviy darslik majmualardagi mashqlar ratsionining bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilarni o'quv-bilish faolligini oshirishdagi salohiyatiga e'tibor qaratgan. Sh.Ubaydullayev mashqlar sistemasini quyidagicha tasniflaydi:

- til materialini o'zlashtirishga ko'ra: fonetik, grammatik, leksik mashqlar;
- nutq faoliyati turlarini egallashda qo'llanishiga ko'ra: tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozishga o'rgatish mashqlari;
- lingvistik materialga ko'ra: til va nutq mashqlari;
- bilim, ko'nikma va malaka hosil qilishiga ko'ra: tayyorlov va amaliy mashqlar; - bajarilish joyiga ko'ra: sinfda, uyda, laboratoriyada bajariladigan mashqlar;
- nutq shakli va usuliga ko'ra: og'zaki va yozma nutq mashqlari;
- tillar soniga ko'ra: bir tilli va ikki tilli mashqlar;
- amallarni mustahkamlashga ko'ra:
 - biriktirish, o'zgartirish
 - reproduktiv, tanlash, guruhlash, o'xshatish, farqlash
 - retseptiv mashqlar.

Yordamchi vositalar ishlatilishiga ko'ra: ko'rgazmalilik, texnika vositalari, programmashtirish elementlari yordamida bajariladigan mashqlar; o'zlashtirish bosqichlaridan kelib chiqishiga ko'ra: dastlabki egallash, mashq qilish, amaliyot, takrorlash, nazorat qilish mashqlari.

Ma'lumki, mashq tarkibiga til material, mavzu, matn, til texnikasi, til qoidalari kiradi. Mashqning talabi va material mavjud. Talab yuz foiz mashqda berilsa, material ochiq va yashirin ko'rinishida bo'lishi mumkin. Darslikda mavjud matn, jumla, so'z va undagi harflarni o'quvchi talaffuz etishi, og'zaki nutqda qo'llashi mashq material bo'lsa, mashqlarga qo'yiladigan talab uning sarlavhasida "tinglang va takrorlang", "tinglang va bajaring" va h.k. kabi jumlar ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Bizningcha, bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilari uchun tavsiya etiladigan mashq uch tarkib:

- a) talab;
- b) uning oson va muvaffaqiyatli bajarilishini ta'minlashga xizmat qiluvchi tavsiya yoki ko'rsatma;
- d) materialdan iborat bo'lgani maqsadga muvofiq.

Dastlab o'qituvchi nazoratida bajariladigan mashqlarni ko'rib chiqamiz. Metodikada ingliz tili o'rganish samaradorligini oshirishda o'qituvchi nazorati, ya'ni mutaxassisning ko'magi, yordami va xayrixohligini ifodalovchi «Scaffolding» (Havoza) atamasi keng qo'llanilmoqda. Mazkur atamaga o'zbek tilining izohli lug'atida «qurilish yoki ta'mir

ishlari uchun devor yoniga yog'och yoki metalldan qavat-qavat qilib ishlangan vaqtinchalik qurilma», deb ta'rif berilgan. Lekin atamaning ingliz tilidagi muqobili ot va fe'l turkumiga oid so'z bo'lib, uning ta'rifi quyidagicha:

- n. a temporary structure on the outside of a building, made of wooden planks and metal poles, used by workmen while building, repairing, or cleaning the building – the materials used in scaffolding (Oxford dictionary, Collins Cobuild dictionary, Oxford American Dictionary);

Atama Vigotskiy tomonidan qo'llanilmagan, lekin uning «Eng yaqin rivojlanish zonasi» nazariyasi ma'lum topshiriqning muvaffaqiyatli bajarilishini ta'minlash maqsadiga yo'naltirilgan o'qituvchi va o'quvchining hamkorlikdagi faoliyatini tashkil etishning Scaffolding (Havozalash) modelining ishlab chiqilishiga asos bo'lgan. Ushbu model kompetensiyalarning egallanish jarayonini osonlashtirish, ya'ni qiynchiliklarni bartaraf etish maqsadidagi o'qituvchining o'quvchiga beradigan ko'magi, yordami, ma'lum topshiriqni bajarishda duch kelinishi mumkin bo'lgan qiynchiliklarning oldini oluvchi pedagogik usuldir.

Mazkur atama kompetensiyalar egallanishini ta'minlashning pedtexnologiyasi ma'nosini ham ifodalaydi. Ya'ni o'qituvchi:

– takrorlash orqali o'quvchining javobini to'ldiradi (Yes, a big cow.);

– xatolarni to'g'rilab javobni qayta shakllantiradi, (Yes, a cow is a farm animal.);

– o'quvchining eng yaqin rivojlanish zonasidan ozgina yuqori, lekin tushunarli tildan foydalanadi (Open the drawer. Take out the chopsticks.);

– tilning tushunarli bo'lishini ta'minlash maqsadida imo-ishora, yuz ifodalari, jismoniy harakatlar, rasmlar va tovushlardan (brm, brm – bus; ba, ba - sheep)

foydalanadi, real nutq vaziyatlarida jonli muloqot modellarini qo'llash imkoniyatidan keng foydalanadi (Look, I am opening the thermos for you. It is really hard.);

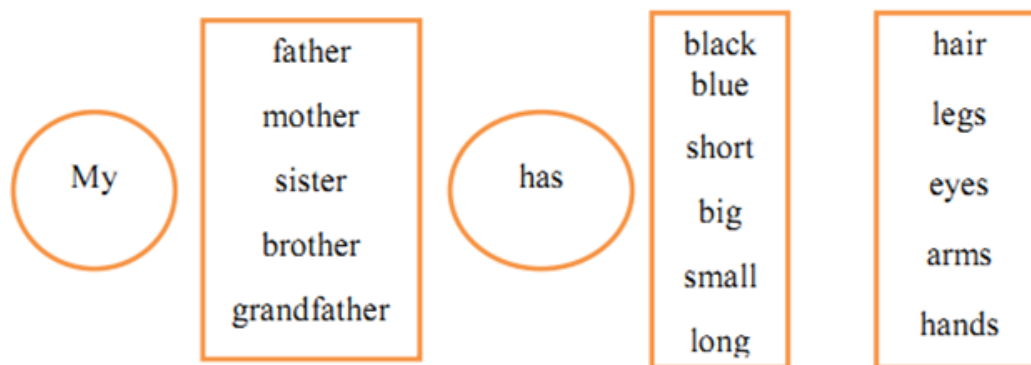
- o'quvchining eng kichik yutug'iga ham munosabat bildiradi (Very good, Madina! Nice job!);

- darsni tashkil etishda nutq namunalari bilan foydalanadi (Zohida, give out the pencils. Open your books at page 7.);

- o'zlashtirishga qiynalayotgan o'quvchi uchun savolni soddalashtiradi (Do you like to play with your dog or your cat? Play with cat or dog? My cat. Good. You like to play with your cat.).

XX asr boshlarida chet el auditoriyalarida ingliz tilidan pragmatik maqsadlarni ko'zlagan metodist G.Palmer almashtiriladigan jadvallar (Substitution tables) tizimini ishlab chiqdi. Har bir almashtiriladigan jadval muloqotda ko'p uchraydigan nutq namunasidan iborat bo'lib, o'quvchi jadvaldagi gapda ma'lum vazifani bajaradigan so'zni xuddi shunday vazifani bajaradigan boshqa so'z bilan almashtirib, ko'p miqdorda yangi gaplar tuza olgan.

Almashtiriladigan jadvallar o'quvchining yangi so'zlarni eslab qolishiga, tilning fonetik tuzilishini amaliy o'rganishiga, chet tilda fikr ifodalash usullarini o'zlashtirishiga yordam bergan. Biz almashtiriladigan jadvallardan mashqlarning oson va muvaffaqiyatli bajarilishiga ko'maklashish vositasi sifatida foydalanishga e'tibor qaratdik.

1-rasm. Almashtiriladigan jadval (Substitution table)

Chunki almashtiriladigan jadvallar: gapirishni osonlashtirishda, yozuvni osonlashtirishda; o'rganilayotgan chet tilning grammatik parametrlariga monand gap tuzish malaka va ko'nikmalarini rivojlantirishga yordamlashishda, tillararo interferensiyaning oldini olishda; o'quvchining o'qituvchi, sherigi va til materiali bilan interaktsiyaga kirishishiga yordamlashishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Masalan, darsda leksik materialni o'rganilishi quyidagi jadval asosida osonlashtiriladi va uyga vazifa sifatida ota-ona va aka-ukalar haqida gaplar tuzish va yozish topshirig'i beriladi :

Ingliz tili ta'limining dastlabki bosqichlarida struktural nutq bo'laklarini va ma'lum talaffuz elementlarini almashtiriladigan jadvallar ko'magida mashq qilish maqsadga muvofiqdir.

Ingliz tili o'qitish amaliyotida Scaffolding mashq bajarish jarayonini osonlashtirish va mazkur jarayonda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muvaffaqiyatsizlikning oldini olish maqsadida o'rnatiladi. Ushbu maqsadni amalga oshirishning samarador vositasi sifatida almashtiriladigan jadvallardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Chunki almashtiriladigan jadvallar xato qilishdan qo'rqish sababli vujudga keladigan jur'atsizlanishning oldini oladi. O'quvchilar o'zlarini himoyalangan his qilishadi. Bu esa o'z navbatida mashg'ulotlarni stressdan xoli vaziyatda o'tkazilishini ta'minlaydi. Umuman olganda, xorijiy adabiyotlarda uchraydigan scaffolding atamasini kompetensiyalar egallanishini ta'minlash maqsadiga yo'naltirilgan pedagogik yordam, ko'mak va vosita sifatida tushunish mumkin.

Dastlab tilga oid fonetik, leksik va grammatik kompetensiyalar egallanishiga xizmat qiluvchi mashqlar bajarilishini osonlashtirish haqida fikr yuritamiz. Ma'lumki, uzluksiz ta'lim tizimining chet tillar bo'yicha davlat ta'lim standarti va umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun ingliz tili o'quv dasturiga muvofiq boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishning asosiy amaliy maqsadi kommunikativ kompetensiyaning A1 darajada egallanishini ta'minlashdir. Amaliy maqsadga lingvistik (nutqiy va til), sotsiolingvistik va pragmatik kompetensiyalarning egallanishi orqali erishiladi.

O'qituvchi yoki diktorga taqlid qilish (choral repetition, chain drill, repetition drill), so'zlarning shaklini o'zgartirib aytish (substitution drill), nuqtalar o'rniga mos (artikl, predlog,

modal fe'l, olmosh) so'z qo'yib gaplarni to'ldirish (fill in the gaps) mashqlari leksik, grammatik va fonetik kompetensiyalar egallanishida muhim ahamiyatga ega.

Nutq namunasi asosida ingliz tili o'qitish, til mashqlarini nutq amaliyoti bilan bog'lash va og'zaki nutqning ilgarilashi boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'qitishning metodologik tamoyillari sifatida ko'rib chiqildi. Ingliz tilida og'zaki nutq shaklini o'rgatishda (ruhshunoslikda «verbalizatsiya» tamoyilida) nutq namunasini o'zlashtirishdan ish boshlanadi.

Kasb-hunar ta'limda leksika, grammatika va talaffuz birliklarining nutqiy namunalarda o'zlashtirilishini ommaviylashtirish maqsadga muvofiq amallardan sanaladi. Jahon metodikasida nutq namunasi ingliz tili o'qitish birligi sifatida tan olingan. (Turli mualliflar ushbu atamani o'zlari istagan so'zlar bilan yuritishadi: struktura, konstruksiya, model, tipovoy gap/jumla, lexical phrases, formulas, routines, pre-fabricated patterns, formulaic chunks, gambits, speech patterns, ready made sentences, prifabricated sentences, multiword lexical units, lexical collocations, fixed/semi-fixed expressions, institutionalized utterances).

Kommunikativ o'yin mashqlari

Tadqiqotlardan ma'lumki, bolalar taqlid qilishdan, takrorlash mashqlaridan zavqlanishadi. Bundan tashqari, takrorlash mashqlarida o'quvchi zo'riqmaydi. Chunki ular o'zlarini xavfsiz va xotirjam his qilishadi. Ushbu vaziyatda o'qituvchi buyumlar joyini almashtirib, masalan, sumkani polga, kitobni parta ustiga qo'yish orqali mashqni oson va muvaffaqiyatli bajarilishini havozalaydi. Bunda tildan foydalanish uchun real maqsad paydo bo'ladi va o'quvchilar leksik hamda grammatik til materialini nafaqat mazmunli kontekstda qo'llash, balki leksik birlik va grammatik hodisaning qanday ma'no anglatishini ham mustaqil fahmlab olish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Buning uchun mashq kommunikativ tus olishi lozim bo'ladi. Masalan:

T: What is on the table?

Ps: A book

T: Yes, a book is on the table. What is on the floor?

Ps: A bag.

T: Yes, a bag is on the floor. Where is the bag?

Ps: On the floor.

T: Yes, the bag is on the floor. Where is the book?

Ps: The book is on the floor.

Guessing o'yin mashqlarida ham kommunikatsiya sodir bo'lishiga erishish mumkin. Masalan, I am thinking of a pupil? He is wearing blue jeans? Is he Nodir? No. He is taller than Nodir.

Ma'lumki, kommunikativ yondashuv ingliz tili real mazmunli va ma'noli muloqot qilish jarayonida o'rganiladi, degan nazariyaga asoslanadi. Qachonki o'rganuvchilar jonli kommunikatsiya va interaksiyaga qamrab olinsa, ular til o'rganish uchun tabiiy strategiyalaridan foydalanadilar va bu ularga til o'rganish jarayonida tildan foydalanish imkonini beradi. Mutaxassislarning fikricha, kommunikatsiya va interaksiya sodir bo'lishini ta'minlovchi mashqlar tuzishda:

a) kommunikativlik (ingliz tili jonli kommunikatsiya va interaksiya sodir bo'lganida o'rganiladi);

b) vazifaviylik (ingliz tili undan foydalanib aniq vazifa bajarish jarayonida o'rganiladi);

d) tushunarlilik va ma'noilik (ingliz tili o'quvchi uchun tushunarli bo'lganida va ma'no anglatganida o'rganiladi) tamoyillarini hisobga olish lozim.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar o'quvchilarni qiziqishlarini oshiradi, o'quv jarayonini interaktiv qiladi va o'quvchilarning o'zlarini tilga qo'yishlarini oshiradi. Ularning qo'llanishi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brown.D.H. Teaching by principles. An Integrative Approach to Language Pedagogy. – NY.: PEARSON Longman, 2007. – 570 p. i
2. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi: Chet tillar oliy o'quv yurtlari (fakultetlari) talabalari uchun darslik. – T.: O'qituvchi, 2012. 416- b
3. Brown D.H. Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy. – NY.: Longman, 2007. 180-p.
4. Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е. Урок иностранного языка. – М.: Голоса-Пресс, 2010. – 443 с.
5. Убайдуллаев Ш.Н. Касб-хунар коллежи ўқувчиларига маданиятлараро мулоқотни ўргатиш (немис тили материалида): Пед. фан. ном ... дис. – Т.: ЎзДЖТУ, 2008. - Б. 88-89.
6. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
7. Nuritdinovich C. N. INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA MUHANDISLIK KASBIGA OID KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – T. 2. – №. 20. – С. 356-360.
8. Hamidullo o'g'li, T. H., & Kamolovich, B. E. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI. Scientific Impulse, 1(7), 648-653.
9. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). SHAXSIY KOMPYUTER BILAN O'ZARO ALOQADA BO'LGAN IMKONIYATI CHEKLANGAN SHAXSLARNING ISH JOYI VA O'RNI. Scientific Impulse, 1(11), 394-398.
10. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers, 15(3), 49-57.
11. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). TA'LIM TIZIMIGA MICROSOFT OFFICE 2003 VA 2020 DASTURLARINI QO'LLANILISHI VA IMKONIYATLARI. Scientific Impulse, 2(13), 353-357.

12. Odilzhanovich, T. K., Makhmudovna, N. M., & Odilzhanovich, I. A. (2021). The selection of the control parameter of the raw cotton electric sorter. *Innovative Technologica: Methodical Research Journal*, 2(11), 1-5.

13. Odilzhanovich, T. K., Odilzhanovich, I. A., & Makhmudovna, N. M. (2021). Analysis of FLUFF in the Process of Lintering of Seeds. *Central Asian journal of theoretical & applied sciences*, 2(11), 26-28.

14. Ma, W., Yan, B., & Sun, L. (2022). Generative adversarial network-based short sequence machine translation from chinese to english. *Scientific Programming*, 2022.

15. Nabiyev, K. K., Yakubov, N. J., & Niyazaliyeva, M. M. (2019). Tikuvchilik buyumlarini tikishda ipning ishonchliligini oshirish usullari. *Ilm-fan va ta'lim byulleteni*, (20-3 (74)), 14-16.

16. Niyazaliyeva, M. M., Dadajonov, Sh.D., Oxunbabayev, O. A., & Oxunbabayev, U. O. (2022). JONLI PILLADAN XOM IPAK ISHLAB CHIQRISH, QAYTA OZIQLANTIRISH USULI BO'YICHA JONLI COCOONS GROWN-DAN XOM IPAK ISHLAB CHIQRISH. Professor ve Zotikov tavalludining 135 yilligiga bag'ishlangan xalqaro ilmiy konfessiya yakunlari bo'yicha ilmiy ishlar to'plami: (2022 yil 25 may). 2-qism. M.: RGU nomli Kosygina, 2022 yil. 171 s., 91.

17. Makhmudovna, N. M., & Dadajonovich, D. S. (2023). An Innovative Method of Storing Live Cocoons and its Impact on the Quality and Technological Indicators of Live Cocoons. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 20, 12-17.

18. Makhmudovna, N. M., Muhammadkarim, M., & Oxunjonovich, A. U. (2021). IMPROVEMENT OF THE RECYCLING PROCESS OF COCOONS RECEIVED FROM THE REPEAT FEEDING. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 48(12).

19. Toshbekov, O. A., Urozov, M. K., Baymurova, N. R., & Hamrayeva, M. F. (2022). Processes of bleaching and discolouring of wool fibers. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(06), 231-235.

20. Rahimovna, B. N. (2023). DUAL TA'LIMI ASOSIDA O'QUVCHILAR KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. *PEDAGOG*, 6(12), 11-14.

21. Mukumova, F., & Baymurova, N. (2023). TEACHING STUDENTS THE ART OF EMBROIDERY AND ARTISTIC WEAVING IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES. *Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры*, 3(12), 64-67.

22. Rakhimovna, B. N., & Kudratovna, M. N. (2022). CREATION OF METHODS OF MAKING NATIONAL JEWELRY IN SURKHANDARYA COSTUME. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 13.

23. Rakhimovna, B. N. (2024). INTEGRATION OF THEORY AND PRACTICE OF THE DUAL EDUCATION SYSTEM IN THE FIELD OF LIGHT INDUSTRY EDUCATION. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(02), 336-341.

24. Baymurova N. R., & Toxirova A. Sh. (2022). ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA YANGI TEXNOLOGIK JARAYONLARDAN FOYDALANISH

ORQALI MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH. Iqtisodiyot va jamiyat, (10-1 (101)), 264-267.

25. Amanturdiyevna, R. D., Xudoyqulovna, M. F., Salimovna, D. Y., Akmalovich, K. S., & Nuritdinovich, C. N. (2022). METHODOLOGY OF FORMING ENGINEERING COMPETENCIES IN STUDENTS BASED ON INNOVATIVE APPROACH (IN THE EXAMPLE OF THE EDUCATIONAL DIRECTION OF CONSTRUCTION AND TECHNOLOGY OF LIGHT INDUSTRIAL PRODUCTS (SEWING PRODUCTS)). Journal of Pharmaceutical Negative Results, 3898-3901.

26. Dilafruz, R. (2023, March). BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA INNOVATSION YONDASHUVNING AHAMIYATI. In E Conference Zone (pp. 11-14).

27. Dilafruz, R. (2024). PECULIARITIES OF DEVELOPMENT OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL EDUCATION. European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 4(01), 139-142.

28. Amanturdiyevna, R. D. Z. (2023). INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHILARNING MUHANDISLIK KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI. PEDAGOG, 6(12), 7-10.

29. Amanturdiyevna, R. D. (2022). Innovative Approaches and Their Future Muhmainly the Importance of Andi Ready. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 1(9), 1-4.

30. Radjapova, D. A. (2022). Professional activity and development stages of engineers in the world education system.

31. Radjapova, D. A., Raximkulova, S. A., Boltayeva, I. B., & Urozov, M. K. (2021). Study of Modern Technologies of Sewing Manufacturing. International Journal on Orange Technologies, 3(11), 85-86.

32. Kamolovich, B. E., & Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). SOHADA MICROSOFT OFFICE WORD 2003 VA 2021 DASTURLARI QO'LLANILISHI VA AFZALLIKLARI. Scientific Impulse, 1(11), 376-382.

33. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA CHATGPT VA HOZIRGI KUNDAGI O'RNI. Scientific Impulse, 2(16), 320-325.

34. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. Universum: технические науки, (8-1 (77)), 27-29.

35. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). TA'LIM TIZIMIDA KO'ZI OJIZ O'QUVCHILARNI INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANIDA O'QITISH TEXNOLOGIYALAR. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.

36. Nuritdinovich, Choriyev Nurislam. "AVTOMATLASHTIRILGAN ZAMONAVIY TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TALABALARNING AMALIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI." Научный Фокус 1.2 (2023): 341-345.